

ความเป็นมาของปัญหา

พระพรหมเป็นเทพที่ชาวไทยรู้จักกันดีมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีบทบาทสำคัญอยู่ในวรรณคดีไทยและตำนานต่าง ๆ มีความน่าสนใจเนื่องจากวรรณคดีสันสกฤตและบาลี มีความเชื่อว่าพระพรหมเป็นเทพที่สร้างสรรพสิ่งใบจักรวาล และบันทึกวิถีชีวิตของสรรพสัตว์ให้เป็นไปตามที่พระพรหมกำหนด ที่เรียกว่า พรหมลิขิต พระพรหมที่ปรากฏในวรรณคดีบาลี เป็นเทพที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น เป็นผู้ดูแลอาราธนาให้พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรม เป็นต้น ส่วนวรรณคดีไทยมีการกล่าวถึงพระพรหมอยู่มากเรื่อง เช่น เรื่องรามเกียรติ์ กล่าวถึงพระพรหมในฐานะเป็นต้นตระกูลของทศกัณฐ์¹ บิรชวิกเจ้าฟ้าของคุนทรภูก็กล่าวถึงพระพรหมไว้ว่า "ถึงบางพรหมพรหมมีอยู่สี่จักร" ² ใบประวัติของศรีปราชญ์ก็มีกล่าวถึงศรีปราชญ์แต่งโคลงถวายหน้าพระที่นั่งว่า "เรียมน้ำน้ำเนตรท่วม ถึงพรหม"³ เป็นต้น โดยเหตุที่พระพรหมไม่ใช่เทวะของไทยโดยตรง แต่เป็นเทพของอินเดียและไทยรับเรื่องเทพองค์นี้มาจากศาสนา และวรรณคดีของอินเดียก่อนตั้งอาณาจักรสุโขทัย⁴ ความเชื่อเรื่องพระพรหมในวรรณคดีไทยจึงมีลักษณะผสมกัน ระหว่างลักษณะพระพรหมของศาสนาพราหมณ์กับลักษณะพระพรหมของศาสนาพุทธ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงมีความประสงค์จะศึกษา

¹พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, รามเกียรติ์ (พระนคร: ศึกษานุกรมการ 2510) หน้า 17

²สมเด็จพระนเรศวรมหาราช, ชีวติและงานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พระนคร : โรงพิมพ์ศรีเมืองการพิมพ์. 2513) หน้า 193

³ก. เวชยานนท์, ชีวติและวรรณกรรมของศรีปราชญ์ (พระนคร : สำนักพิมพ์บรรณการ, 2506) หน้า 49

⁴ดวงวิจิตรวาทการ, ภาษาสากล เล่ม 3 (พระนคร : โรงพิมพ์ ส.ธรรมภักดิ์, 2502) หน้า 27 - 29

ประวัติและความเป็นมาของพระพรหมจากแหล่งเดิมโดยตรง เพื่อให้ได้ความรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับประวัติและเรื่องราวของพระพรหมในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี และศึกษาอิทธิพลของพระพรหมที่มีต่อวรรณคดีไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาและรวบรวมประวัติความเป็นมาของพระพรหมในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี และอีกประการหนึ่ง เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างของพระพรหมในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี เพื่อแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวตอนไหนของวรรณคดีทั้งสองภาษานั้น มาปรากฏอยู่ในวรรณคดีไทยบ้าง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ศึกษาเรื่องพระพรหมในวรรณคดีสันสกฤต จากสมัยพระเวท พราหมณะ อุปนิษัท มหาภากาย์ และปุราณะ ส่วนการศึกษาพระพรหมจากวรรณคดีบาลีผู้เขียนวิทยานิพนธ์ศึกษาจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา เป็นต้น ส่วนในวรรณคดีไทยผู้เขียนวิทยานิพนธ์ศึกษาเฉพาะเรื่องอิทธิพลของพระพรหมที่มีต่อวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

การวิจัยนี้จะให้ความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของพระพรหมในวรรณคดีสันสกฤตและบาลี และให้ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระพรหมในวรรณคดีสันสกฤต บาลี และไทย อันจะเป็นแนวทาง หรือเป็นพื้นฐานการศึกษาวรรณคดีไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารภาษาสันสกฤต บาลี อังกฤษ และไทย คอกจากนั้นก็นำข้อมูลที่ได้ออกเป็นหมวดหมู่ ตามลำดับสมัย และตามลักษณะเนื้อหาที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน แล้วจึงเขียนเป็นบทตอนตามลักษณะและเนื้อหาสาระนั้น ๆ